

В. М. Дрешпак, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ

У статті висвітлено ступінь застосування соціокультурного підходу до досліджень сучасної української моделі публічної служби й урахування соціокультурних чинників під час її формування, утілення та коригування. Актуальність основних аспектів застосування соціокультурної парадигми під час вивчення сучасної української моделі публічної служби зумовлена непостійним і конфліктним характером соціокультурного середовища, у якому має формуватися й утілюватися ця модель.

Уточнено сутність моделі публічної служби та наголошено, що вона може розглядатися як концептуальний опис реальної системи публічної служби або її бажаних характеристик. Порівняння й оцінювання таких моделей дає змогу з'ясувати наявні проблеми в певній системі публічної служби та їх характер. Розглянуто окремі види моделей публічної служби та механізми їх формування. З позицій застосування соціокультурної методології для досліджень публічного управління з'ясовано можливі аспекти взаємного впливу системи публічної служби й соціокультурних контекстів різного характеру. Узагальнено й актуалізовано оцінки сучасної української моделі публічної служби. Сформульовано рекомендації щодо врахування впливів соціокультурного контексту на національну модель публічної служби.

Проведене дослідження дало змогу з'ясувати достатній ступінь уваги українських дослідників до питань урахування впливу соціокультурного контексту під час формування та перетворень сучасної моделі публічної служби в Україні. Методологічні підходи, що дають змогу вивчати й розробляти прикладні механізми формування та розвитку національної моделі публічної служби в контексті соціокультурної парадигми, загалом розроблені та апробовані для дослідження окремих аспектів такої тематики. Установлено, що сучасна українська модель публічної служби знаходиться стані в неперервній трансформації, що зумовлено динамічними й почасти суперечливими змінами в зовнішньому та внутрішньому соціокультурних середовищах системи публічної служби України.

Ключові слова: публічна служба, модель публічної служби, соціокультурний підхід, публічне управління, соціокультурні фактори.

V. M. Dreshpak. Modern Ukrainian model of public service in the context of sociocultural paradigm

The article studies the degree of application of the sociocultural approach to the research of the modern Ukrainian model of public service and taking into account sociocultural factors during its formation, implementation and adjustment. The relevance of the main aspects of the application of the sociocultural paradigm in the study of the modern Ukrainian model of public service is due to the volatile and conflicting nature of the sociocultural environment in which this model should be formed and implemented.

The essence of the public service model is clarified and it is emphasized that it can be considered as a conceptual description of the real system of public service or its desired characteristics. Comparing and evaluating such models allows identifying existing problems in a particular public service system and their nature. Some types of public service models and mechanisms of their formation are considered. From the standpoint of the application of sociocultural methodology for research of public administration, possible aspects of the mutual influence of the public service system and sociocultural contexts of different nature are clarified. Estimates of the modern Ukrainian model of public service are generalized and updated. Recommendations for taking into account the influences of the sociocultural context on the national model of public service are formulated.

The study revealed a sufficient degree of attention of Ukrainian researchers to the issues of taking into account the influence of the sociocultural context during the formation and transformation of the modern model of public service in Ukraine. Methodological approaches that allow to study and develop applied mechanisms of formation and development of the national model of public service in the context of sociocultural paradigm, are generally developed and tested to study certain aspects of such topics. It is established that the modern Ukrainian model of public service is in a state of continuous transformation, which is due to the dynamic and partly contradictory changes in the external and internal sociocultural environments of the public service system of Ukraine.

Key words: public service, public service model, sociocultural approach, public administration, sociocultural factors.

Постановка проблеми. Протягом усіх 30 років Незалежності України триває неперервний процес трансформації системи публічного управління та пошуку відповідної національної моделі публічної служби. Така неперервність здебільшого пояснюється невизначеністю мети суспільно-політичних змін в Україні, багатовекторністю орієнтирів українського суспільства, іншими факторами. Разом із тим можемо припустити, що кореневою причиною неперервних трансформацій є непостійний і конфліктний характер соціокультурного середовища,

у якому має формуватися національна модель публічної служби. Саме тому актуальним є окреслення основних аспектів застосування соціокультурної парадигми під час вивчення сучасної української моделі публічної служби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські науковці протягом останнього часу не обходили увагою питання вивчення різних аспектів публічного управління з позицій соціокультурного підходу. Зокрема, ґрунтовне дослідження методологічних засад соціокультурної парадигми державного управління виконав О. Суший [14]. Досліджувалися й окремі аспекти формування моделей публічної служби загалом чи державної служби зокрема. Зокрема, М. Карпа з позицій методологічного аспекту розглянула критерії моделювання публічної служби [4], різні чинники формування української моделі державної служби дослідила Є. Грайнер [1; 2], Г. Мамчур демонструє різні підходи до виокремлення видів і моделей державної служби [8], О. Онуфрієнко пропонує підходи з уточнення класифікації моделей державної служби на основі поєднання соціокультурних, правових і політичних аспектів традиції державної служби з її сучасними структурно-функціональними особливостями [10], А. Карпунець розробила соціокомунікативний механізм розвитку державної служби, реалізація якого передбачає систематичну взаємодію всередині системи державного управління та із зовнішнім середовищем [6]. Також тенденції еволюції моделей публічної служби досліджено О. Хорошенко [15], а В. Олуйко на основі аналізу світового досвіду організації державної служби демонструє, що державна служба кожної з країн є оригінальною системою зі своїми традиційними відмінностями, що зумовлені плюралізмом культур та існуванням регіональних впливів [9]. Разом із тим зміни, яких зазнає українська модель публічної служби протягом останніх п'яти – шести років, спонукають укотре звернутися до дослідження соціокультурних аспектів зазначених процесів.

Мета статті – з'ясувати ступінь застосування соціокультурного підходу до досліджень сучасної української моделі публічної служби й урахування соціокультурних чинників під час її формування та втілення.

Виклад основного матеріалу. За Кодексом адміністративного судочинства України, публічна служба – це «діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування» [7]. Проте в межах дослідження ми вважаємо за доцільне розглядати публічну службу не просто як певного роду службову діяльність, а як відкриту динамічну систему. Сучасні підходи, що ґрунтуються саме на такому розумінні публічної служби, дають змогу з'ясувати принципи, закономірності функціонування та розвитку системи публічної служби, розкрити чинники й процеси її функціонування та розвитку, взаємозв'язки і взаємовідносини як між елементами, компонентами й підсистемами публічної служби, так і всієї системи публічної служби із суспільством [13, с. 142]. Системний підхід важливий для розв'язання окресленої нами проблеми, адже саме на його основі уможливорюється конкретизація соціокультурних умов, що є суттєвими для формування та трансформації національної моделі публічної служби.

Також зауважимо, що в статті ми звертатимемося до результатів досліджень щодо моделей як публічної служби, так і лише державної служби. З урахуванням того що друге поняття є вужчим, у цих випадках до уваги ми беремо лише ті висновки, які можуть бути екстрапольовані на всі види публічної служби і слугуватимуть підґрунтям вирішення завдань цього дослідження.

О. Хорошенко визначає модель організації публічної служби як систематизовану множину умов і характеристик публічної служби, що розкриває її організаційно-функціональні особливості [15, с. 142]. За термінологічним словником «Публічне управління» (автор словникової статті Т. Пахомова), модель публічної служби визначено в подібний спосіб: як сукупність систематизованих умов і характеристик публічної служби, концептуальних інструментів, орієнтованих на вивчення функціонування та розвитку публічної служби [13, с. 91]. Таким чином, модель публічної служби є своєрідним концептуальним описом того, як організована та як функціонує або ж має бути організована та має функціонувати ця служба як система. У першому випадку йтиметься про реальну, у другому – про абстрактну модель. Цей аспект у розрізі дослідження є важливим, оскільки моделі в процесі сприйняття людиною онтологічної реальності можуть виступати в ролі певних еталонів, із якими порівнюють реальний стан речей і формулюють власні оцінки. Порівняння реальної та бажаної моделі в результаті може вказати на наявність проблеми в системі публічної служби, усунути яку можна через коригування як певних реалій, так і відповідних очікувань.

З огляду на ті чи інші критерії класифікації, виокремлюють певні види моделей публічної служби. Як слушно зауважує М. Карпа, основою побудови різних моделей публічної служби є різний методологічний базис. При цьому аналіз та узагальнення основних критеріїв, їх відбір для подальшого використання в побудові моделей публічної служби допомагає зрозуміти сутність і функціональний зміст системи публічної служби [4, с. 227]. Переважно вважається, що конкретна модель публічної служби зумовлена особливостями історичного розвитку країни, її правової системи, державного устрою. Ураховують також характер відкритості, прозорості й чутливості певної системи публічної служби до змін її зовнішнього середовища.

Найчастіше в дослідженнях щодо моделей публічної служби виокремлюють такі моделі, як кар'єрна (її ще називають закритою, континентальною), посадова (відкрита, англосаксонська) та змішана, що поєднує характеристики двох названих моделей. Зокрема, характерною рисою кар'єрної моделі є початкове призначення

службовця на найнижчу посаду та зазвичай плавне, поетапне просування його по службі з поступовим накопиченням відповідного стажу. Така модель передбачає обмежені можливості для стрибкоподібного переміщення кадрів і залучення персоналу «зі сторони». Посадова модель публічної служби передбачає набір на конкретну посаду зазвичай без урахування попереднього досвіду роботи в публічному секторі. У такий спосіб відбувається вільне переміщення кадрів між публічним і приватним секторами, завдяки чому з'являється можливість задовольняти термінові та/або короткострокові потреби системи публічного управління в потрібних фахівцях. Ключовим критерієм для виокремлення цих моделей є джерела комплектування кадрів, спосіб прийняття на службу, кар'єрного просування, ступінь урахування досвіду роботи, наявність відповідної освіти публічного службовця.

Серед основних елементів, що входять до моделей публічної служби, як правило, визначають принципи та закономірності її побудови, функціонування, розвитку та взаємодії із суспільством; цілі, організацію та управління; права й відповідальність; кваліфікаційні вимоги; вимоги до посад; кадрові технології; систему державних соціальних гарантій і соціального захисту тощо [13, с. 91–92]. Застосування під час моделювання системи публічної служби комплексу критеріїв та елементів дає змогу розробити конкретну національну модель публічної служби й з урахуванням споріднених рис окремих видів таких моделей, наприклад, кар'єрної і посадової, як це продемонстровано вище.

При цьому погодимося, що система публічної служби кожної окремої держави лише тяжіє до якоїсь однієї моделі та, як правило, поєднує окремі елементи інших моделей, адже сучасні тенденції реформування публічної служби справді свідчать про зближення, взаємозбагачення та взаємопроникнення різних моделей [8, с. 42]. Також варто мати на увазі, що такі конвергентні процеси зумовлюють появу різних підвидів відомих моделей публічної служби на основі перенесення певних форм управлінської діяльності з приватного до публічного сектора чи відродження деяких давніх принципів добору, переміщення, мотивації персоналу тощо.

Наприклад, різновидом посадової моделі вважають корпоративну модель публічної служби, основою якої є орієнтація на потреби ринку праці, відмова від номенклатурного принципу добору й розстановки персоналу, застосування основних принципів корпоративного управління та проєктного підходу. Серед іншого така модель створює можливість для одноосібного визначення і здійснення кадрової політики керівництвом органу публічної влади. Інший приклад – актуалізація меритократичної моделі публічної служби, що вважається однією з найдавніших. За нею призначення та просування службовця здійснюється з урахуванням його особистих професійних досягнень, якостей, талантів, високого рівня освіти, а оплата праці такого працівника може прирівнюватися до аналогічного рівня посад у приватному секторі.

Потреба у формуванні певної моделі публічної служби при цьому не повинна бути зумовлена лише потребою отримати науковий опис чинної системи, чи «рамки можливостей» для подальшої діяльності посадових осіб, чи орієнтиру для подальших змін. Уведення моделі публічної служби в конкретний соціокультурний контекст дає змогу провести своєрідне тестування її на відповідність загально визначеній суспільством системі цінностей, виявити її генезис, прогнозувати тенденції щодо подальшого функціонування цієї моделі.

Предметна специфіка застосування соціокультурної методології в державному управлінні, за О. Суший, полягає в тому, що створює можливість розкрити контекстуальність генези державно-управлінської діяльності й феноменів соціально-політичної дійсності – інституцій і комунікативних практик, ініційованих суб'єктами політико-владних відносин, з одного боку, і культурно-символічних (ціннісних) і психосоціальних (глибинних) аспектів формування масової та індивідуальної свідомості – з іншого [14, с. 62]. Таке контекстуальне осмислення й упровадження соціокультурної методологічної матриці та під час досліджень моделей публічної служби зможе розширити ракурс цих досліджень і з'ясувати сутність взаємовпливів зазначених феноменів.

О. Суший привертає увагу до трьох аспектів дослідження державного управління із застосування соціокультурної методології. Перший – функціонування інституційних практик державного управління в соціокультурному контексті у звуженому розумінні останнього поняття, коли державне управління та соціокультурний контекст існують і взаємодіють як ніби самостійні відокремлені сутності. Тут належить виявити впливи «малого» соціокультурного контексту (засоби масової інформації, громадська думка, публічні виступи громадян). Другий – функціонування інституційних практик державного управління в соціокультурному контексті в розширеному розумінні останнього поняття. Тут державне управління постає як інституція керівна, яка цей соціокультурний контекст унормовує, задає йому «правила гри», багато в чому контролює. Третій – функціонування державного управління, як і будь-якого соціального інституту, «усередині себе», тобто коли цей інститут є для себе самого певним соціокультурним контекстом (середовищем), яке спрямовує певні соціокультурні впливи на самого себе, а не тільки назовні. За такого розгляду державне управління з його практиками постає як самоорганізований інститут, тобто певною мірою внутрішньо замкнутий [14, с. 63–64]. На наш погляд, за цим підходом може розглядатися й соціокультурний аспект формування, функціонування, трансформації моделей публічної служби. Аналіз праць низки українських науковців підтвердив це припущення: дослідники, які застосовують соціокультурний підхід для вивчення моделей публічної служби, неодмінно звертаються до якогось із описаних вище аспектів.

Так, С. Грайнер як один із основних критеріїв, які впливають на особливості формування моделі державної служби, розглядає специфіку історичного розвитку відповідної країни включно з розвитком національної науки

та практик державотворення, досвіду запозичення чи впливу інших держав у процесі державного управління. Привернуто увагу до того, що історичні, політичні, соціальні, економічні й культурні умови відрізняються в кожній країні, і це формує унікальне суспільство, що впливає й на діяльність державних службовців [1, с. 112]. Це, зокрема, і зумовлює вплив конкретного для держави соціокультурного контексту на її модель публічної служби.

Про вплив широкого соціокультурного контексту на відповідну модель публічної служби, на наш погляд, може йтися, наприклад, коли під час моделювання за основу беруть критерій способу визначення придатності особи до виконання обов'язків публічної служби. Із цих позицій ідеться про системи публічної служби, в основі яких лежить або критерій лояльності службовців, їх особистісної відданості чинному державному порядку, або критерій їх компетентності як здатності ефективно виконувати покладені на них обов'язки. Відповідно, ведуть мову про такі моделі публічної служби, як «система здобичі» та «система заслуг». Система здобичі означає, що персональний склад органів публічної влади формують правлячі політичні сили переважно зі свого оточення і своїх прихильників. При такій системі до влади допускаються тільки добре знайомі «політичній еліті» люди, пов'язані круговою порукою. Система заслуг передбачає кар'єрне просування службовців і конкурси на заміщення вакантних посад відповідно до здібностей і професійної підготовки. Такий порядок уможливує участь громадян у публічному управлінні через вільний доступ до заняття посад публічної служби [8, с. 42–43]. На наш погляд, спосіб вибору однієї із цих систем зумовлений впливом саме широкого соціокультурного контексту, сформованого, своєю чергою, не без участі власне системи публічної служби з огляду на її поточні інтереси.

Прикладами уваги до впливу на модель публічної служби її власного, внутрішнього соціокультурного середовища є дослідження О. Хорошенюк, яка до складників організації публічної служби серед інших зараховує культурно-ціннісну, що включає корпоративну культуру в системі публічної служби та ціннісні орієнтації публічних службовців [15, с. 142]. А. Карпунець, яка доводить, що переважне значення для ефективності державної служби має налагодженість процесів її функціонування, зокрема її відкритість, підзвітність, низький рівень корупції, чіткі правила й регламентації тощо [5, с. 152].

Дослідженням, де комплексно враховано всі три аспекти застосування соціокультурної методології до вивчення моделі публічної служби, на наш погляд, є розвідка О. Онуфрієнка. На його думку, наявні підходи до організації моделей державної служби характеризуються двома істотними особливостями. По-перше, вони можуть концентруватися на соціокультурних чинниках, що визначають специфіку державної служби певної країни, звичайно, не розкриваючи ретельно їх зміст, подаючи, у кінцевому підсумку, досить абстрактну класифікацію. По-друге, головним критерієм класифікації можуть обиратися системно-структурні й функціональні особливості різних моделей державної служби. Їх автори тим самим досягають конкретизації класифікації в контексті власне науки державного управління, але водночас залишають «за кадром» широкий соціокультурний контекст. З урахуванням зазначеного автор пропонує новий підхід до класифікації моделей державної служби, беручи за основу критерій зумовленості цих моделей конкретно-історичною формою взаємодії держави та громадянського суспільства, змістом якої є складні процеси одночасної багатоаспектної конвергенції та дивергенції, що відбуваються в інституціональній, ціннісній, телеологічній, інструментальній площинах. За цим підходом виокремлюються конвергентна, дивергентна й гібридна моделі державної служби [10, с. 156–159].

З урахуванням відмінностей у розумінні сутності тих чи інших моделей публічної служби в наукових джерелах зустрічаються різні описи такої сучасної української моделі. Спільним у висновках дослідників разом з тим є те, що Україна досі перебуває на перехідному етапі, орієнтується на різні європейські моделі, проте на практиці не демонструє рішучого відходу від попередніх практик організації публічної служби. При цьому окремі автори вказують на проблемні риси, що справді мають соціокультурне коріння.

Так, за Енциклопедією державного управління, в Україні поступово будується змішана модель державної служби з елементами централізованої кар'єрно-посадової моделі, характерної для європейських країн [3, с. 272]. О. Онуфрієнко на основі власної класифікації відносить українську модель державної служби до гібридної, що поєднує елементи як архаїчної дивергентної, так і безсистемно рецептовані елементи різних конвергентних моделей, що загалом негативно впливає на її ефективність [10, с. 159]. Є. Грайнер указує на те, що серед недоліків української державної служби залишається така культура, за якої більше значення надається відданості певному начальникові, аніж професійній етиці служіння громадянам. Проблема ускладнюється пасивністю більшості українського суспільства: громадянам України досить важко уявити, що державні службовці можуть діяти для їх блага [2, с. 169]. О. Хорошенюк найбільш придатною для України моделює добросесійну публічну службу, що орієнтована насамперед на зміну мотиваційно-ціннісних чинників і посилення контролюючих функцій громадськості. Проте нова модель публічної служби в Україні має інтегрувати елементи різних моделей, що впливають на розв'язання наявних і нових проблем, що з'являтимуться в майбутньому [15, с. 148–149].

До наведених оцінок маємо додати, що вони переважно зроблені до ухвалення у 2015 році нової редакції Закону України «Про державну службу» [12], який ґрунтується на низці європейських принципів організації публічної служби й суттєво скоригував її модель, у тому числі й у частині підзвітності громадськості. Також

подальші зміни до цього Закону, зокрема, прийняті у 2019 році, більшою мірою наближають українську модель до посадової, наприклад, у частині можливості укладання контракту про проходження державної служби. Ще однією з ознак такої тенденції, а саме відходу від кар'єрної моделі, є фактична реорганізація Національної академії державного управління при Президенті України [11] як закладу вищої освіти з особливими умовами навчання, що здійснює науково-методичне забезпечення діяльності системи підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців. Також, якщо вести мову про систему публічної служби загалом, відбуваються фактичні зміни в структурі служби в органах місцевого самоврядування внаслідок реформ, спрямованих на децентралізацію. Трансформується правова основа української моделі публічної служби й унаслідок реформування спеціалізованих видів публічної служби, зокрема органів судової влади, військової служби, посилення антикорупційного законодавства тощо. Водночас зберігається актуальність перетворень не лише у власне інституті публічної служби в Україні, що здійснюються суб'єктами політико-владних відносин, а й коригуванні зовнішнього та внутрішнього соціокультурного середовища публічної служби, де закладені основи масової та індивідуальної свідомості. Проблеми в системі публічної служби України, на які вказують дослідники, очевидно, мають глибинне походження й потребують тривалих цілеспрямованих зусиль для їх розв'язання саме з урахуванням соціокультурного контексту формування та функціонування української моделі публічної служби.

По-перше, мають бути враховані актуальні трансформації в українському соціокультурному просторі та ступінь їх відповідності загальносвітовим тенденціям і проголошеним принципам. Так, на основі дослідження еволюції моделей публічної служби (а саме: меритократичної, класичної бюрократії, нової публічної служби, пост-модерністської, партнерської) О. Хорошенко наочно демонструє загальносвітові тенденції в публічній сфері. Зокрема, з розвитком держав їх публічні служби стають більш відкритими, мережевими, гнучкими, підприємливими, інноваційними, пов'язаними з іншими сферами життєдіяльності, більш активними щодо нових інструментів у взаємодії із суспільством та орієнтованими водночас на людину як у системі публічної служби, так і поза нею, причому у фокус уваги потрапляють латентні мотиви діяльності публічних службовців. Усі сучасні моделі передбачають проєктний підхід і командну роботу, важливими є чинники так званого м'якого типу [15, с. 145]. Такі ж тенденції зі зміною поколінь публічних службовців у процесі конвергенції культур публічного та корпоративного управління з'являються й в Україні. Проте на різних рівнях публічного управління, у різних сферах (наприклад, органи виконавчої влади, органи судової влади, органи місцевого самоврядування) можемо спостерігати домінування певних локальних управлінських субкультур із власними цінностями, традиціями, що можуть як збігатися із зазначеними тенденціями, так і суперечити їм.

По-друге, упровадження певних зарубіжних моделей публічної служби чи їх елементів, що є тенденцією останнього часу, має бути належно підготовленим і не лише шляхом коригування правового підґрунтя. Дослідження С. Грайнер підтверджує, що при побудові національної моделі державної служби обґрунтованим є використання досвіду зарубіжних країн. Однак специфічні риси українських суспільно-політичних, етнічних, культурних та економічних процесів пов'язані з особливостями, які не варто ігнорувати, ураховуючи складність інституту державної служби. Про це свідчить і досвід зарубіжних країн, оскільки кожна країна, незважаючи на певні схожі риси, які притаманні відповідній моделі державної служби, ураховує національні особливості державотворення [1, с. 114]. Тобто ціннісно-смісловне наповнення моделі має бути завчасно «вписане» у відповідну «картину світу», що склалася в конкретному соціокультурному просторі. Якщо пропонувані зміни не відповідають усталеній матриці світосприйняття, змінювати передусім варто її, аби це не стало перешкодою цілеспрямованій трансформації реальної системи.

По-третє, мають ураховуватися актуальні зміни внутрішнього соціокультурного середовища системи публічної служби. Наприклад, В. Олуйко слушно акцентує на тому, що становлення нових функцій держави та нових органів державної влади зумовлює необхідність у підготовці службовців, спеціалістів нових професій і становленні сучасної організації їх підготовки. Зміни функцій органів державного управління та місцевого самоврядування будуть визначати вимоги до освіти, спеціальності, кваліфікації службовців, підготовки кадрів управління. Водночас зміни структури, функцій органів, освіти працівників призводять до змін у складі службовців, зміни пропозицій між окремими видами посад службовців в органах державної влади й органах місцевого самоврядування [9, с. 70]. Такі та інші зміни зумовлюють і перетворення на рівні організаційної культури публічної служби, що постає як внутрішній чинник трансформації моделі публічної служби.

Отже, неперервні трансформації української моделі публічної служби можуть бути зумовлені високою, проте неоднаковою на різних рівнях і в різних сферах публічного управління, динамікою змін у зовнішньому та внутрішньому соціокультурних середовищах системи публічної служби, які, з одного боку, не відповідають реальному стану системи публічної служби, з іншого – «не встигають» адаптуватися до характеру та змісту пропонованих змін, механізмів і темпів їх утілення. У такий спосіб у різних сегментах соціокультурного середовища української системи публічної служби формуються проблемні осередки несприйняття «старих» і «нових», «своїх» і «чужих», «традиційних» та «інноваційних» елементів моделі публічної служби, що сукупно на ментальному рівні не дає змоги зафіксувати певну модель як прийнятну.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведене дослідження дало змогу з'ясувати достатній ступінь уваги українських дослідників до проблематики врахування соціокультурного контексту під час формування та перетворень сучасної моделі публічної служби в Україні. Методологічні підходи, що дають можливість вивчати та розробляти прикладні механізми формування й розвитку національної моделі публічної служби в контексті соціокультурної парадигми загалом, розроблені та апробовані для дослідження окремих аспектів такої тематики. Установлено, що сучасна українська модель публічної служби знаходиться в стані неперервної трансформації, що зумовлено динамічними й почасти суперечливими змінами в зовнішньому та внутрішньому соціокультурних середовищах системи публічної служби України.

Подальші дослідження за цією тематикою можуть бути спрямовані на розробку механізмів формування адекватного соціокультурного контексту конкретної моделі публічної служби.

Список використаних джерел:

1. Грайнер Є.В. Формування української моделі державної служби із врахуванням досвіду зарубіжних країн. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. Вип. 1. С. 104–115.
2. Грайнер Є. Побудова моделі державної служби в Україні: адаптація зарубіжного досвіду. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 4. С. 163–170.
3. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія : С.М. Сербогін, В.М. Сороко та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 6 : Державна служба. 524 с.
4. Карпа М. Критерії моделювання публічної служби: методологічний аспект. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 4 (49). Ч. 1. С. 227–233.
5. Карпунець А.С. Зарубіжний досвід організації та функціонування інституту державної служби. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2016. № 3 (55). С. 146–154.
6. Карпунець А.С. Механізм реформування державної служби України: соціокомунікативний аспект : дис. ... канд. наук з держ. управління : 25.00.02. Чернігів, 2018. 253 с.
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
8. Мамчур Г.В. Види і моделі державної служби. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Державне управління»*. 2014. Вип. 1. С. 41–45.
9. Олуйко В.М. Організація державної служби (аналіз світового досвіду). *Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 56–72.
10. Онуфрієнко О. Підходи до класифікації моделей організації державної служби: порівняльний аналіз. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 2 (29). С. 155–160.
11. Про впорядкування використання об'єктів державної власності, що перебувають у управлінні Державного управління справами : Указ Президента України від 05.11.2020 № 487/2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2020#Text>.
12. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
13. Публічне управління : термінол. слов. / за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білінської, О.М. Петрос. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
14. Суший О. До методологічних засад соціокультурної парадигми державного управління: від казуальності до контекстуальності. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 30. С. 58–65.
15. Хорошенко О.В. Моделі організації публічної служби: порівняльний аналіз та пропозиції для України. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 140–150.

References:

1. Hrainer Ye.V. (2015) "Formuvannia ukrainskoi modeli derzhavnoi sluzhby iz vrakhuvanniam dosvidu zarubizhnykh krain" ["Formation of the Ukrainian model of public service taking into account the experience of foreign countries"], journal *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy* [Collection of scientific works of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine], vol. 1, pp. 104–115 [Ukraine].
2. Hrainer Ye. (2015) "Pobudova modeli derzhavnoi sluzhby v Ukraini: adaptatsiia zarubizhnoho dosvidu" ["Building a model of public service in Ukraine: adaptation of foreign experience"], journal *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia* [Public administration and local self-government], vol. 4, pp. 163–170 [Ukraine].
3. Edited by S.M. Serohin, V.M. Soroko and others (2011) "Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia": u 8 t. T. 6. "Derzhavna sluzhba" ["Encyclopedia of Public Administration": in 8 vol. Vol. 6. "Public service"], press NADU, Kyiv, 524 p. [Ukraine].

4. Karpa M. (2016) “*Kryterii modeliuvannia publichnoi sluzhby: metodolohichniy aspekt*” [“Criteria for modeling public service: methodological aspect”], journal *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia* [Efficiency of public administration], vol. 4 (49), part 1, pp. 227–233 [Ukraine].
5. Karpunets A. S. (2016) “*Zarubizhnyi dosvid orhanizatsii ta funktsionuvannia instytutu derzhavnoi sluzhby*” [“Foreign experience of organization and functioning of the institute of public service”], journal *Derzhava ta rehiony. Seriya: Derzhavne upravlinnia* [State and regions. Public Administration Series], vol. 3 (55), pp. 146–154 [Ukraine].
6. Karpunets A. S. (2018) “*Mekhanizm reformuvannia derzhavnoi sluzhby Ukrainy: sotsiokomunikatyvnyi aspekt*” [“The mechanism of reforming the civil service of Ukraine: socio-communicative aspect”], Dissertation candidate of sciences in public administration, specialty: 25.00.02. Chernihiv, 253 s. [Ukraine].
7. VRU, Law of Ukraine (2005), *Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy* [Law of Ukraine „Code of Administrative Procedure of Ukraine”], dated July 06, 2005 No. 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>. (related to 14.04.2021) [Ukraine].
8. Mamchur H. V. (2014) “*Vydy i modeli derzhavnoi sluzhby*” [“Types and models of civil service”], journal *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Derzhavne upravlinnia* [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Public Administration Series], vol. 1, pp. 41–45 [Ukraine].
9. Oluiko V.M. (2017) “*Orhanizatsiia derzhavnoi sluzhby (analiz svitovoho dosvidu)*” [“Organization of public service (analysis of world experience)”], journal *Universytetski naukovi zapysky* [University scientific notes], vol 64, pp. 56–72 [Ukraine].
10. Onufriienko O. (2016) “*Pidkhody do klasyfikatsii modelei orhanizatsii derzhavnoi sluzhby: porivnialnyi analiz*” [“Approaches to the classification of models of civil service organization: a comparative analysis”], journal *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia* [Public administration and local self-government], vol. 2 (29), pp. 155–160 [Ukraine].
11. President of Ukraine, Decree (2020) *Pro vporiadkuvannia vykorystannia obektiv derzhavnoi vlasnosti, shcho perebuvauiut u upravlinni Derzhavnoho upravlinnia spravamy* [Decree of President of Ukraine „About streamlining the use of state-owned objects under the management of the State Administration of Affairs”], dated November 05, 2020 No 487/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2020#Text> (related to 14.04.2021) [Ukraine].
12. VRU, Law of Ukraine (2015), *Pro derzhavnu sluzhbu* [Law of Ukraine „About public service”], dated December 10, 2015. No 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>. (related to 14.04.2021) [Ukraine].
13. Edited by V.S. Kuybida, M.M. Bilinskaya, O.M. Petroe (2018) “*Publichne upravlinnia*” [“Public Administration”], terminological dictionary, press NADU, Kyiv, 224 p. [Ukraine].
14. Sushyi O. (2012) “*Do metodolohichnykh zasad sotsiokulturnoi paradyhmy derzhavnoho upravlinnia: vid kazualnosti do kontekstualnosti*” [“To the methodological principles of the socio-cultural paradigm of public administration: from casualness to contextuality”], journal *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia* [Efficiency of public administration], vol. 30. pp. 58–65 [Ukraine].
15. Khorosheniuk O.V. (2014) “*Modeli orhanizatsii publichnoi sluzhby: porivnialnyi analiz ta propozytsii dlia Ukrainy*” [“Models of public service organization: comparative analysis and proposals for Ukraine”], journal *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka* [Public administration: theory and practice], vol. 1, pp. 140–150 [Ukraine].